

DE STEM VAN JONGEREN OVER GOED ONDERWIJS

Tijdens de Open Opleidingsdagen ging Conchita in gesprek met vier jongeren: Trixie, Bas, Fleur en Iluna. Het was een panelgesprek over wat zij belangrijk vinden in goed onderwijs. Ze vertelden vooral vanuit hun eigen ervaringen op school: wat vinden ze fijn, wat werkt voor hen en waar lopen ze soms tegenaan? De jongeren waren tussen 15 en 20 jaar oud. Ik vond het interessant om eens echt te luisteren naar hoe zij zelf naar onderwijs kijken. Niet vanuit wat wij als volwassenen denken dat jongeren nodig hebben, maar gewoon vanuit hun eigen ervaringen.

Prestatiedruk en verwachtingen

Wat me meteen opviel, was hoe sterk prestatiedruk hun schoolervaring kleurt. Eén van hen gaf het voorbeeld: *“Ik ga niet studeren, want als ik dan faal, kan ik het daarop steken.”* Ik vond dat wel een straffe uitspraak. Je hoort er eigenlijk tegelijk veel onzekerheid en druk in. Liever niet proberen dan proberen en misschien mislukken.

Ook goedbedoelde motiverende woorden van leerkrachten blijken niet altijd te helpen. Wanneer leerlingen al veel druk voelen, kan extra aanmoediging soms juist als extra druk aanvoelen.

Ook punten kwamen verschillende keren terug. Ze ervaren dat cijfers voor veel leerkrachten belangrijker lijken dan begrijpen van de leerstof of de groei die ze doormaken. *“Het gaat precies niet over hoe we ons voelen of of we het snappen, maar over het punt.”*

Relatie met leerkrachten

Op de vraag bij wie ze terecht kunnen met vragen of problemen, kwam geen enkele keer spontaan “de leerkracht” naar voren. Ze vertelden dat ze vooral tijd en echte interesse missen. Ze benoemen dat het pijn doet wanneer een leerkracht hen snel beoordeelt op basis van het leerlingvolgsysteem of verslagen van vorige jaren. *“Leer ons zelf kennen. Neem niet zomaar het oordeel van anderen over.”*

Ook over conflicten met leerkrachten werd gepraat. Volgens hun is een conflict op zich niet het grootste probleem. Het moeilijke is vooral wat er daarna gebeurt. Ze hebben soms het gevoel dat een leerkracht zich boven hen opstelt en niet gemakkelijk zal toegeven wanneer die zelf iets fout heeft gedaan. Ze willen vooral dat er gepraat wordt. Niet alleen een bericht op Smartschool sturen, maar echt met elkaar praten en luisteren. *“Wij hebben soms ook iets nuttig te zeggen, luister ook eens.”*

Klasgrootte en lesdruk

De jongeren zaten in verschillende soorten klasgroepen. Er waren groepen van 27, 16 en 17 leerlingen en iemand vertelde dat ze vroeger zelfs maar zes leerlingen in de klas zaten. In grote groepen vinden ze het moeilijker om gezien te worden. Ook fouten maken wordt dan blijkbaar moeilijker. Ze hebben minder snel het gevoel dat er ruimte is om iets fout te doen. Vooral de periode voor examens ervaren ze als zwaar. Ze vertelden dat er soms nog snel veel leerstof moet worden afgewerkt omdat alles op het examen moet staan. En dan komt er vaak ook nog een toets bovenop.

Fouten maken en groepsdynamiek

Ze vinden het belangrijk dat een leerkracht reageert wanneer leerlingen negatieve opmerkingen maken over elkaar. Maar ze vonden het bijvoorbeeld niet goed om een leerling die een opmerking maakt, meteen te wijzen op een fout die die persoon vroeger zelf heeft gemaakt. Dat voelt volgens hen niet eerlijk. Ze verwachten dus wel dat een leerkracht ingrijpt wanneer dat nodig is, maar vinden ook dat leerlingen onderling moeten kunnen leren hoe ze met fouten en met elkaar omgaan.

Afspraken, regels en consequent handelen

Een ander onderwerp dat vaak terugkwam, was eerlijkheid. De jongeren vinden het moeilijk wanneer regels voor leerlingen anders lijken te zijn dan voor leerkrachten. Er werd bijvoorbeeld gesproken over straf krijgen omdat je je materiaal vergeten bent, terwijl een leerkracht ook wel eens iets kan vergeten zonder dat daar een gevolg aan verbonden is. Streepjes en met als gevolg strafstudie vinden ze niet nuttig. Volgens hen lost dat het probleem niet op.

Tegelijk willen ze ook niet dat er helemaal geen regels zijn. Afspraken geven hen net houvast. Ze moeten volgens hen vooral duidelijk zijn en voor iedereen gelden. *“We hebben sturing nodig. Het is beter om in het begin streng te zijn en dan wat te lossen, dan meteen te los te starten.”* Ze vinden het ook vervelend wanneer afspraken plots veranderen. Volgens hen is het beter om afspraken samen te maken en ze daarna ook consequent te volgen.

Lesstijl en motivatie

Of een leerling een vak leuk vindt, heeft volgens hen veel te maken met de leerkracht. *“Leuke leerkracht = leuk vak.”* Bas maakte daarbij een onderscheid: *“Er zijn twee soorten leerkrachten: de interactieve leerkracht en de PowerPointleerkracht.”* De

interactieve leerkracht betreft leerlingen bij de les, vertrekt vanuit hun leefwereld en gebruikt voorbeelden die echt ergens over gaan. Ook actualiteit vinden ze belangrijk. Een leerkracht die samen met leerlingen nadenkt en niet altijd boven hen staat, maakt volgens hen een groot verschil.

Groepsvorming en sfeer

Ze gaven ook aan dat er meer tijd mag zijn voor groepsvorming. Gewoon tijd om elkaar te leren kennen en samen iets leuks te doen. Volgens hen mag een leerkracht ook vaker stilstaan bij de sfeer in de klas. Hoe zit iedereen erbij? Hoe gaat het vandaag met de groep?

Daarnaast willen ze meer inspraak. Ze hebben het gevoel dat hun mening soms wel gevraagd wordt over praktische zaken, maar helemaal niet over de lessen zelf, de manier waarop er gewerkt wordt of hoe ze geëvalueerd worden.

Wat willen ze ons meegeven?

Ze sloten af met vier duidelijke boodschappen:

1. Laat ons jullie lessen ook eens evalueren.
2. Praat met ons. Wees echt. Je valt door de mand als je dat niet bent.
3. Investeer als school in sfeer en welbevinden, niet enkel in prestaties.
4. Ga in dialoog over beleid en keuzes.

Ze hadden ook nog een boodschap voor de lagere school. Volgens hen is het belangrijk om kinderen al vroeg te leren om voor zichzelf op te komen, ook tegenover volwassenen. Als kinderen dat van jongs af aan leren, zullen ze later misschien gemakkelijker hun mening durven geven.

Waarom dit gesprek onze Freinetvisie bevestigt

Wat de jongeren vertelden, raakte me omdat het precies bevestigt waarom freinetonderwijs nodig is. Ze willen gehoord worden. Ze willen kunnen meepraten over afspraken. Ze willen dat een leerkracht hen echt kent. Ze willen niet alleen afgerekend worden op punten. En ze vinden het belangrijk dat er ruimte is om fouten te maken. Ze vroegen niet gewoon om meer vrijheid. Ze gaven net aan dat duidelijke afspraken en sturing belangrijk zijn. Dat vind ik een mooie nuance. Leerlingen hebben blijkbaar nood aan vrijheid én aan houvast. Het ene hoeft het andere niet uit te sluiten.

In het freinetonderwijs werken we vanuit vertrouwen, vanuit het idee dat kinderen en jongeren zichzelf ontwikkelen wanneer ze mogen onderzoeken, spreken, reflecteren, samenwerken, en wanneer ze voelen dat hun stem ertoe doet. Alles wat ze vandaag deelden, bevestigt dat deze manier van werken geen alternatief is, maar een noodzaak. Jongeren hebben dit nodig. Niet later, maar nu.

Persoonlijke reflectie

Ik vond het een fijne ervaring om naar de jongeren te luisteren. Vooral omdat ze heel eerlijk waren. Het was geen gesprek waarin ze gewoon alles aan school slecht vonden. Ze konden ook uitleggen wat ze wel belangrijk vinden en waarom.

Een aantal dingen bleven bij mij hangen. Vooral hun vraag om echt te luisteren. Niet alleen vragen naar hun mening omdat het nu eenmaal moet, maar er ook effectief iets mee doen.

Ook de manier waarop ze over regels en vrijheid spraken vond ik interessant. Als leerkracht denk je soms dat leerlingen vooral zo weinig mogelijk regels willen. Maar zij gaven eigenlijk aan dat regels wel nodig zijn. Ze willen vooral dat ze duidelijk en eerlijk zijn.

Ik neem ook mee dat een goede relatie met leerlingen niet iets is wat er zomaar bij komt. Het heeft echt invloed op hoe leerlingen een vak, een leerkracht en zelfs school ervaren.

Het gesprek heeft mij opnieuw doen nadenken over hoe belangrijk het is om leerlingen een stem te geven. Niet alleen omdat dat binnen freinetonderwijs belangrijk is, maar ook omdat jongeren zelf aangeven dat ze daar nood aan hebben.

Dat vind ik misschien nog het belangrijkste dat ik uit het gesprek meeneem: **praat met leerlingen, luister naar hen en neem hen serieus.**

Shauni

